

Українська мова 7 клас

УРОК № 6

Часи дієслова. Минулий час. Зміна дієслів у минулому часі

ПЕРЕВІРТЕ

Вправа № 98. Випишіть дієслова, визначте вид, особу, час, число, а для минулого часу рід.

1. Що люди називають (*недок. в., 3 ос., теп. ч., мн.*) успіхом?
2. Більшість вважає (*недок. в., 3 ос., теп. ч., одн.*), що успіх забезпечують (*недок. в., 3 ос., теп. ч., мн.*) професійні досягнення, визнання, достаток.
3. Інші стверджують (*недок. в., 3 ос., теп. ч., мн.*), що успішним стає (*недок. в., 3 ос., теп. ч., одн.*) лише той, кому поталанило (*док. в., безос., мин. ч., одн.*), хто не знехтував (*док. в., 3 ос., мин. ч., ч. р., одн.*) щасливим випадком, скористався (*док. в., 3 ос., мин. ч., ч. р., одн.*) обставинами.
4. Мудрі стверджують (*недок. в., 3 ос., теп. ч., мн.*), що запорукою успіху є (*недок. в., 3 ос., теп. ч., одн.*) вміння спілкуватися (*недок. в., інф.*).
5. Без сумніву, успіх має (*недок. в., 3 ос., теп. ч., одн.*) й ворогів: самовпевненість, лінощі та нещирість.
6. Для суспільства успішна людина може бути (*недок. в., інф.*) корисною.
7. Вона запалюватиме (*недок. в., 3 ос., майб. ч., одн.*) своїм прикладом, стане (*недок. в., 3 ос., майб. ч., одн.*) зразком багатьох співвітчизників.

Словник термінів (глосарій)

Дієслова минулого часу означають дію, що відбулася до моменту повідомлення про неї, і відповідають на питання *що робив? що зробив?*

Дієслова теперішнього часу означають дію, яка відбувається тоді, коли про неї повідомляють.

Дієслова майбутнього часу означають дію, яка відбуватиметься або відбудеться.

Означають дію,
яка відбувається
постійно чи в
МОМЕНТ мовлення.

ЧИСЛО, РІД (ОДН.)

ЧИСЛО, ОСОБА

ЧИСЛО, ОСОБА

МИНУЛИЙ ЧАС

ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС

МАЙБУТНІЙ ЧАС

ЩО РОБИВ?
(НЕДОКОНАНИЙ ВИД)
ЩО ЗРОБИВ?
(ДОКОНАНИЙ ВИД)

ЩО РОБЛЮ?
(НЕДОКОНАНИЙ ВИД)

ЩО ЗРОБЛЮ?
(ДОКОНАНИЙ ВИД)
ЩО РОБИТИМУ?
(НЕДОКОНАНИЙ ВИД)
ЩО БУДУ РОБИТИ?
(НЕДОКОНАНИЙ ВИД)

РОЗПОДІЛЬНИЙ ДИКТАНТ

Запишіть дієслова в три стовпчики: у перший – теперішнього часу, у другий – минулого, у третій – майбутнього. Складіть речення з трьома словосполученнями.

Дрімає ліс, пташка прокинеться, літо збігло,
прийшла осінь, іде дощ, тане сніг, небо
потемніло, земля ожила, посіємо пшеницю,
зазеленіла трава, співають пташки, лине
щебетання, пролітають лебеді, сонце виплигло,
сьогодні буду сіяти.

РОЗПОДІЛЬНИЙ ДИКТАНТ

ПЕРЕВІРТЕ

Теперешній час

Дрімає ліс
іде дощ
тане сніг
пролітають лебеді
співають пташки
лине щебетання

Минулий час

Літо збігло
земля ожила
прийшла осінь
небо потемніло
сонце виплило
зазеленіла трава

Майбутній час

Пташка
прокинеться
посіємо пшеницю
сьогодні буду
сіяти

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ !

- ❖ Дієслова минулого часу мають форму доконаного й недоконаного виду.
- ❖ Дієслова минулого часу утворюють від основи неозначеної форми за допомогою суфікса –В у чоловічому роді та суфікса –Л у жіночому й середньому родах та в множині: *працював, працювала, працювало, працювали*.
- ❖ Деякі форми дієслів минулого часу чоловічого роду утворюють без суфікса, якщо основа неозначеної форми закінчується на приголосний: *могти – міг, лягти – ліг, везти – віз*.

Виняток: *плів, мів, вів, брів, пряхв*.

- ❖ Дієслова із суфіксом –ну-, що означають тривалу недоконану дію, у минулому часі мають паралельні форми: *мерзнути – мерз, мерзнув*.
- ❖ Дієслова із суфіксом –ну-, що означають одноразову або раптову дію, у минулому часі мають одну форму: *блиснути – блиснув*.

ЗВЕРНИ УВАГУ!

Дієслова минулого часу

жіночий рід
що робила?
що зробила?
вона
суфікс -л-

чоловічий рід
що робив?
що зробив?
він
суфікс -в-

середній рід
що робило?
що зробило?
вона
суфікс -л-

! Якщо основа інфінітива закінчується на приголосний, минулий час дієслів чоловічого роду утворюється **без суфіксів**: *бігти* – *біг*, *нести* – *ніс*, *допомогти*, *допоміг*.

ЗВЕРНИ УВАГУ!

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЧАСІВ ДІЄСЛІВ

- Зі стилістичною метою вживається один час замість іншого.
- Щоб наблизити слухача події, надати розповіді більшої виразності, вживають **теперішній час** замість **минулого**.
Наприклад: *Приходжу* я вчора додому й *бачу* диво.
 - Близьке майбутнє передають **формами теперішнього або минулого часу**, підкреслюючи впевненість у тому, що дія обов'язково відбудеться. **Наприклад:** *Від'їжджаю* через годину.
 - **Майбутній час** у значенні **минулого** виражає раптову, несподівану дію або передає дії, що повторюються. **Наприклад:** *Піднявся лев могутий, як на лапи стане, та як зареве, аж волосся в'яне!*

ДОСЛІДЖЕННЯ-ТРАНСФОРМАЦІЯ

Замінити дієслова теперішнього часу відповідними формами минулого. Визначити вид, число, рід дієслів.

Прислів'я дістаються нам у спадок від минулих часів. Вони завжди відбивають прагнення людини до правди, фізичного й духовного здоров'я. Прислів'я завжди прославляють pracowитість, скромність, кмітливість, воюють проти ледачих, пихатих, проти брехунів та базік.
(За Н. Шумадою)

ДОСЛІДЖЕННЯ-ТРАНСФОРМАЦІЯ

ПЕРЕВІРТЕ

Прислів'я **дісталися** нам у спадок від минулих часів. Вони завжди **відбивали** прагнення людини до правди, фізичного й духовного здоров'я. Прислів'я завжди **прославляли** працьовитість, скромність, кмітливість, **воювали** проти ледачих, пихатих, проти брехунів та базік.

(За Н. Шумадою)

Дісталися – док. вид., множина;
відбивали – недок. вид., множина;
прославляли – недок. вид., множина;
воювали – недок. вид., множина.

Роду не має

Конструємо

Утворіть дієслова минулого часу за зразком.

Зразок: *починати – починав, починала, починало, починали.*

З'являтися, блищати, іти, спостерігати,
розпочинати, укривати, звертатися.

Конструюємо

ПЕРЕВІРТЕ

З'являтися – з'явився, з'явилася, з'явилося, з'являться;
блищати – блищав, блищала, блищало, блищали;
іти – йшов, ішла, йшло, йшли;
спостерігати – спостерігав, спостерігала, спостерігало,
спостерігали;
розпочинати – розпочинав, розпочинала, розпочинало,
розпочинали;
укривати – укривав, укривала, укривало, укривали;
звертатися – звертався, зверталася, зверталося,
зверталися .

ДОСЛІДЖЕННЯ_ВІДНОВЛЕННЯ З ЕЛЕМЕНТАМИ ОРФОГРАФІЧНОГО ПРАКТИКУМУ

Розкрийте дужки, ставлячи подані дієслова
в минулому часі. Встав пропущені букв

Нав..сні хата (ож..вати). Коли (ро..тавати) сніги,
найпершими коло призьби (проб..ватися) півники,
(викидати) з..лене пагін..я рута, з-під з..млі п..явся
любисток. В..сна (прагнути) пр..красити хатину зелом і
квітом. А коли з теплого вирію (пр..літати) ластівки і
(пос..лятися) в гніздах під стріхами, тоді рідна домівка
(оз..ватися)заливчастим щєб..том (За Цюпою).

ДОСЛІДЖЕННЯ_ВІДНОВЛЕННЯ З ЕЛЕМЕНТАМИ ОРФОГРАФІЧНОГО ПРАКТИКУМУ

ПЕРЕВІРТЕ

Навесні хата оживає. Коли розтають сніги, найпершими коло призьби пробиваються півники, викидають зелене пагіння рута, з-під землі п'явся любисток. Весна прагне прикрасити хатину зелом і квітом. А коли з теплого вирію прилітять ластівки і поселяться в гніздах під стріхами, тоді рідна домівка озветься заливчастим щебетом (За Цюпою).

ЗАВДАННЯ

Опрацювати:

- ✓ навчальну презентацію,
- ✓ відео до уроку,
- ✓ § 9 підручника,
- ✓ виконати вправу 126 (перепишіть прислів'я, подані в дужках дієслова ставлячи у формі минулого часу; з'ясуйте рід, число кожного дієслова у дужках, виділіть суфікси) та інтерактивну вправу.

Відео до уроку: <http://surl.li/cqdbt>

Інтерактивні вправи: <http://surl.li/cgroi>

